

УДК 81'347.78.034

Плетенецька Ю. М.

ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕФЕРЕНТІВ БІЛОГО ТА ЧОРНОГО КОЛЬОРУ В ІНДИВІДУАЛЬНІЙ КАРТИНІ СВІТУ Ч. ДІККЕНСА ТА ЇХ УКРАЇНОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ

Стаття присвячена дослідженню лінгвокультурологічного та перекладацького аспектів функціонування референтів білого та чорного кольору в змісті англійського роману. У роботі аналізуються фразеологізми-кольоропозначення з компонентами «білий та чорний колір», засоби їх репрезентації й труднощі, пов'язані з їх відтворенням.

Ключові слова: колоративний компонент, фразеологічна одиниця, спосіб перекладу, колоронім.

Плетенецька Ю. М. Функционирование референтов белого и черного цвета в индивидуальной картине мира Ч. Диккенса, их украиноязычная репрезентация. – Стаття.

Статья посвящена исследованию лингвокультурологического и переводческого аспектов функционирования референтов белого и черного цвета в содержании английского романа. В работе анализируются фразеологизмы-цветообозначения с компонентами «белый и черный цвет», средства их репрезентации и трудности, связанные с их переводом.

Ключевые слова: колоративный компонент, фразеологическая единица, способ перевода, колороним.

Pletenetska Yu. M. Functioning of black and white colour referents in Ch. Dickens individual world-building and their Ukrainian representation. – Article.

The article deals with the investigation of linguacultural and translation aspects of white and black colour referents functioning in the content of English novel. Phraseological units-colour namings with the components of white and black colour as well as means of their representation and difficulties connected with their translation are being analyzed in the article.

Key words: colorative component, phraseological unit, translation technique, coloronim.

Поняття кольору (незалежно від системи означення кольорів) властиве кожній культурній моделі сучасності, з кольоровими символами пов'язується соціокультурна інформація, яка протягом тисячоліть накопичується етносом, відбиваючи особливості національного світосприйняття, світовідчуття. Колір не є постійною одиницею, оскільки відбувається зміна асоціативних образів; первинні значення колірних символів втрачаються, з'являються нові, що вказує на необхідність постійного переосмислення окресленої проблеми як в загальнонауковому, так і в перекладацькому аспектах і становить актуальність дослідження.

Питання кольору й кольоропозначення входить у проблематику багатьох наук (філософії, психології, етнології, мовознавства, а також суміжних із ними дисциплін – етнолінгвістики та психосемантики). Дослідженню колоронімів на терені лінгвістики присвячені роботи О.Л. Башманівського, А.П. Василевича, С.М. Кузнецова, С.С. Міщенко, В.Г. Кульпіної, С.І. Лук'яненко, С.В. Мічугіна, О.В. Праченко, К.А. Цветкової, І.І. Чумак-Жунь, Р.М. Фрумкіна тощо.

Метою дослідження є опис структурно-семантичних, стилістичних особливостей фразеологізмів із компонентами «білий та чорний колір», виявлення умов і особливостей функціонування цих одиниць в оригінальних і перекладених текстах.

Матеріалом дослідження є 80 фразеологічних одиниць із компонентом «білий та чорний колір», дібраних методом суцільної вибірки з роману Чарльза Діккенса «Пригоди Олівера Твіста». Перекладні еквіваленти фразеологічних одиниць із колоративним компонентом було проаналізовано на основі англо-українського фразеологічного словника 2006 р.

Символи кольорів у культурній моделі знаходять свою репрезентацію в численному фразеологічному матеріалі. Фразеологія будь-якої мови є одним із найголовніших джерел інформації про кольорові символи на сучасному етапі розвитку мови, оскільки фразеологічні одиниці пов'язані з минулим мови, уживаючись і в сучасності.

Семантична структура назв кольорів не обмежується лише фізичними ознаками кольору, вона безпосередньо пов'язана із семантикою самого феномена, колірну ознаку якого вона передає. Номінація кольорів безпосередньо пов'язана з розумінням психологічної значущості, фізіологічних особливостей сприйняття кольору, культурних потреб носіїв мови окремої лінгвокультурної спільноти. Номінація колірною простору перебуває під значним впливом різних чинників, не обмежується суто фізичними, фізіологічними чи психологічними процесами.

Фразеологічні одиниці з колоративним компонентом пов'язані з різними аспектами навколишнього світу, залежно від конкретної сфери застосування лексеми на позначення кольорів вони зазнають різноманітних семантичних трансформацій, набувають символічного значення. Символ – це знак, зображення певної речі або кольору для того, щоб підкреслити якості предмета. Крім того, символ – умовний знак певних понять, ідей, явищ.

Порівняльний аналіз матеріалу різних мовних і культурних традицій у різноманітних формах і жанрах дає можливість виокремити набір смислоформуючих ознак назв кольорів, а також побудувати модель для повного опису уявлень представників різних культур про різноманіття кольорової картини. З ознаками, які характеризують

ють значення конкретного кольору, пов'язані його акустичні прояви, мовні й інші характеристики. Повний набір ознак дає можливість відтворити фрагмент картини світу певного народу, виявити фразеологічний код мови й культури, зрозуміти функціональне призначення, глибинний сенс і внутрішню організацію певної культури.

Кожному з образів кольору в певній культурі відповідає свій набір характерних ознак, який співвідноситься з певним набором ознак такого образу в окремо взятій мовній традиції. Такий комплекс ознак, який накладається на окремі образи кольорів, дає можливість визначити типологічні подібності та відмінності між репрезентацією кольорового спектру в різних культурах і мовах, виявити специфіку кожного з них [5, с. 67–68].

Найважливішою сферою застосування кольорового коду є уявлення, пов'язані з людиною, репрезентація моральних якостей людини. Завдяки кольоровому спектру передаються людські, сімейні взаємини. Назви кольорів широко використовуються в топонімії, в антропонімії – у якості прізвищ і прізвищ, особистих імен [6, с. 125–126].

Фразеологічні одиниці, до складу яких входять колороніми, є засобом репрезентації тісного взаємозв'язку номінації кольорів із певними культурно закріпленими емоційно-психологічними станами, виступаючи своєрідним «концептом світобачення» [3, с. 51].

Аналізуючи фразеологічні одиниці з колоративним компонентом (далі – ФО), О.В. Праченко виділяє такі види ФО: ФО з колоративним компонентом «чорний»; ФО з колоративним компонентом «білий»; ФО з колоративним компонентом «червоний»; ФО з колоративним компонентом «зелений»; ФО з колоративним компонентом «синій, блакитний»; ФО з колоративним компонентом «жовтий»; ФО з колоративним компонентом «сірий»; ФО з колоративним компонентом «коричневий»; ФО з колоративним компонентом «рожевий» [7, с. 74–108].

Здійснюють також поділ фразеологізмів на образні й необразні. Необразна фразеологія перекладається завдяки еквівалентам, не допускаючи калькування, не становлячи складнощів для перекладача.

Кольорофразеологізми беруть активну участь у відбитті відтінків почуттів і психологічних станів людини, наприклад, *white fury, to see red, green with envy*; відношення людини до об'єктів: *green light, white flag, black market, yellow press*; характеристики людини: *blue blood, a black sheep*; репрезентації професійного, соціального стану людини: *white collar, blue collar, black marketeer*; при характеристиці міжособистісних і статусно-рольових відносин, наприклад, *black sheep, white slave, white lie, to green, red-herring, blue stocking, red-hot* та ін.; відображають цивілізаційні артефакти,

феномени з яскраво висловленими конотаціями, наприклад: *white coal, black gold, bluebird* (назви наркотичних засобів), *pink elephant* – галюцинації в стані сп'яніння [2, с. 36].

Таким чином, кольоросеміотика є одним із найбільш поширених і найрозповсюдженіших маркерів різноманітних сфер людської діяльності, має яскравий етноспецифічний характер, обумовлений історичними, географічними, соціальними та лінгвокультурними особливостями нації.

У рамках художнього дискурсу кольоропозначення виконують не лише функцію візуалізації художнього образу, але й допомагають актуалізувати комунікативно значимі значення, референт кольору перетворюється на смисло- та стилеутворюючий фактор, «метафоричні кольорові концепти, які являють собою поняття кольору з потенційно закладеною можливістю розвивати естетичні та символічні смисли» [4, с. 109].

У художній літературі, де автор стикається з необхідністю репрезентації переживань героїв, референти кольорів перетворюються на предмет особистісного осмислення, представляють образ у переломленні авторського задуму. Тобто в художніх дискурсах, за словами М.Г. Сльозкіної, «інтерес в іменах кольорів викликає не тільки й не стільки номінативний сенс, скільки той зміст, який у них читається, умови й причини, якими він генерується. Використання кольорових прикметників індивідуалізується. Тексти наповнюються кольоровою символікою, яка вимагає індивідуальної інтерпретації» [8, с. 5]. Таким чином, контекст, підтекст художнього дискурсу суттєво трансформує оригінальну семантику колорема, яка перетворюється на складову частину індивідуально-авторської картини світу.

У творчості Ч. Діккенса колір є одним із важливих семантичних компонентів, будь-яке кольоропозначення містить у собі цілий комплекс сенсів. Лексеми зі значенням кольору у творчій спадщині письменника досить різноманітні. Найбільш численним є звернення до основних ахроматичних кольорів: білого та чорного.

Білий. Колорема на позначення білого кольору характеризується суперечливим символічним значенням, колір використовується як для позначення чистоти, цнотливості, високої духовності, так і в якості символу смерті, кінцевості буття, неминучості загибелі. Прикладами функціонування референта білого кольору в індивідуальній картині всесвіту Ч. Діккенса є:

“She imprinted her cold white lips passionately on its forehead; passed her hands over her face; gazed wildly round; shuddered; fell back – and died”. – «Вона палко притисла холодні безкровні уста до його чола, провела руками по своєму обличчю, безтямно озирнулася докола, здригнулася, упала на подушку – і вмерла».

У наведеному прикладі семантика прикметника має негативні конотації, апелює до символу смерті, хвороби, що знаходить своє відбиття в перекладі прикметника як «безкровний».

У результаті аналізу було виявлено використання колорема як символу хвороби, чогось бридкого, огидного, підлого, наприклад:

“There was a rascally smile on his white face as he turned round, and looking sharply out from under his thick red eyebrows, bent his ear towards the door, and listened”. – «Із бридкою посмішкою на блідому обличчі старий джентльмен обернувся до дверей і, пильно дивлячись із-під кушуватих рудих брів, почав прислухатись».

У наведеному прикладі асоціації зі смертю не простежується, але використання прикметника «бридкий» створює негативні конотації колорема, які посилюються вказівкою на «руді брови», «руде волосся», яке традиційно вважається в Англії символом нещасної, знедоленої людини.

Семантика хвилювання, страху простежується в наступному прикладі:

“Struck by the energy of her manner, Oliver looked up in her face with great surprise. She seemed to speak the truth; her countenance was white and agitated; and she trembled with very earnestness”. – Вражений напругою, що бриніла в її словах, Олівер здивовано подивився на неї. Здавалося, дівчина казала правду; обличчя в неї було бліде, стривожене, вона вся тремтіла від хвилювання.

Прецедентний фразеологізм англійської та української мов доповнюється прямою номінацією психологічних станів, моделюючи концепт хвилювання, відсутності спокою за допомогою колорема.

З-поміж інших психологічних станів слід відзначити використання лексеми задля відтворення стану люті, жаху:

“And beside him, white with rage or fear, or both, were the scowling features of the man who had accosted him in the inn-yard”. – «А поряд, поломнілий від люті чи жаху, а може, і від того, і від того, стояв той самий чоловік, з яким Олівер зіткнувся біля заїзду».

У процесі репрезентації стану люті Ч. Діккенс звертається до використання фразеологічної одиниці, яка передається засобами української мови за допомогою еквіваленту.

Звертається Ч. Діккенс до аналізованої колорема в процесі моделювання образу чистоти, цнотливості, наприклад:

“Accordingly, with a clean white apron tied over her gown, and her curl-papers tucked up under a straw bonnet, – both articles of dress being provided from the Jew’s inexhaustible stock, – Miss Nancy prepared to issue forth on her errand”. – «Тож, надівши поверх сукні чистий білий фартушок і сховавши папільйотки під солом’яним капелюшком – обидва

предмети туалету старий видобув із своїх невичерпних запасів, – міс Ненсі приготувалася виконати доручення».

Широко використовуються Ч. Діккенсом референти білого кольору, які не мають стилістичної забарвленості:

“He had no time to think about the matter, however; for Mr. Bumble gave him a tap on the head, with his cane, to wake him up: and another on the back to make him lively: and bidding him to follow, conducted him into a large white-washed room, where eight or ten fat gentlemen were sitting round a table. At the top of the table, seated in an arm-chair rather higher than the rest, was a particularly fat gentleman with a very round, red face”. – «А втім, він не встиг обміркувати цього, бо містер Бамбл стукнув його раз цілком по голові, щоб трохи розворушити, і раз по спині, щоб підбадьорити, і, звелівши йти слідом, завів його до великої побіленої кімнати, де навколо столу сиділо з десятка гладких джентльменів. На чільному місці, в кріслі, вищому за інші, сидів найгладкіший джентльмен із зовсім круглим червоним обличчям».

У наведеному фрагменті референт білого кольору використовується для найменування побутової реалії, лексема стилістично нейтральна, але використання її разом із найменуванням червоного кольору з негативним значенням дозволяє створити прийом антонімічного протиставлення, формує індивідуально-авторську картину світу.

Аналогічно для найменування одягу, побутових реалій, традицій одягу використовує Ч. Діккенс референт білого й у наступному прикладі:

“These two causes made him answer in a very low and hesitating voice; whereupon a gentleman in a white waistcoat said he was a fool. Which was a capital way of raising his spirits, and putting him quite at his ease”. – «Не дивно, отже, що відповів він дуже тихо й затинаючись, і тоді джентльмен у білому жилеті обізвав його дурнем».

У наведеному контексті лексема характеризується стилістичною нейтральністю, дозволяє відтворити побут, традиції одягу Великобританії часів Ч. Діккенса, відтворити відповідний історичний колорит доби.

“Five of ‘em strung up in a row, and none left to play booty, or turn white-livered!” – «От і менер: повісили всіх п’ятьох, і жоден уже не підкладе свиню, жоден не продасть!»

У наведеному прикладі референт білого кольору характеризується негативним значенням, формує семантику боягузтва оригінального фразеологізму. Слід зазначити, що в перекладі вказані конотації повністю втрачені. Семантика боягузтва замінюється прецедентним українським фразеологізмом «підкласти свиню», що дозволяє підвищити рівень прецедентності, експресивності перекладу, але трансформує первинну семантику.

Номінація білого кольору використовується Ч. Діккенсом в антропонімах, наприклад:

*"He says his name's Tom **White**, your worship," said the kind-hearted thief-taker*". – «Він каже, що його звать Томом **Уайтом**, ваша честь, – мовив цей добросердий вартовий закону».

Слід зазначити, що в наведеному контексті референт кольору є стилістично нейтральним, апелює до реалій англійської мовної культури, семантичного забарвлення не має. Перекладач удасться до стратегії транслітерації.

Варто наголосити, що в більшості наведених прикладів конотації колорема здебільшого аналогічні для англійської та української мовної культури, асоціативний ряд, сприйняття референту білого кольору як символу смерті, хвороби, панічного страху, хвилювання властиве обома культурними моделями.

Найбільш поширеним засобом репрезентації семи кольору є прикметник, використання референта кольору в складі фразеологізму. У творчій спадщині Ч. Діккенса білий є символом чистоти, цнотливості, невинності, божественності. Набуваючи негативних конотацій, референт кольору позначає страх, хворобу, смерть або її наближення, порожнечу, блідість смерті.

Образи, які моделюються за допомогою колорема, у рамках фразеологічних одиниць метафоричні, можуть доповнюватися протиставленнями з номінацією чорного або червоного (рудого), підсилюючи семантику протиставлення світла й темряви, добра й зла, життя й смерті тощо.

Чорний. Традиційною для англійської мовної культури є символіка чорного як кольору темних сил, негативних емоцій, сумних подій. Частіше за все він позначає смерть, відчай, горе, скорботу, зло. У романах Ч. Діккенса колорема може використовуватися задля репрезентації кольорових характеристик предметів, реалій, одягу та ін., коли референт є стилістично нейтральним, наприклад:

*"Mr. Sowerberry was a tall gaunt, large-jointed man, attired in a suit of threadbare **black**, with **darned cotton stockings** of the same colour, and shoes to answer*". – «Містер Сауербері був високий, сухорлявий, маслакуватий чоловік; ходив він завжди в **приношеному чорному костюмі**, заштопанних бавовняних чорних панчохах і такого самого кольору черевиках».

У наведеному прикладі колорема стилістично нейтральна, спрямована на репрезентацію зовнішнього образу персонажа, відтворення його соціального статусу. З позицій початку третього тисячоліття є джерелом відомостей щодо реалій сучасної письменниці Англії, але стилістичного забарвлення не має.

Звертається Ч. Діккенс до колорема задля моделювання художнього образу смерті, відчаю, наприклад:

*"An unfinished coffin on **black tressels**, which stood in the middle of the shop, looked so gloomy and death-like that a cold tremble came over him, every time his eyes wandered in the direction of the dismal object: from which he almost expected to see some frightful form slowly rear its head, to drive him mad with terror*". – «Незакінчена труна, що стояла на **чорних козлах** посеред кімнати, мала такий моторошний вигляд, що Олівер здригався всім тілом щоразу, як погляд його падав на цю страшну річ: йому здавалося, що от-от якась постать повільно підведе з неї голову – і він збожеволіє з жаху».

У наведеному прикладі колорема спрямована на підсилення образу смерті, кінцевості буття. Сама по собі вона нейтральна, але під впливом лексем з яскравими негативними конотаціями (труна, страшна річ, здригатися всім тілом, збожеволіти від страху) також набуває негативного забарвлення, малюючи безглузду картину смерті людини.

Використання референта кольору з реаліями, безпосередньо пов'язаними зі смертю, хворобами, самотністю малює безрадінну картину неминує смерті, допомагає посилити образність, експресивність дискурсу, створити гнітючу атмосферу роману, трагічність подій, про які йдеться в тексті.

Ще яскравіше індивідуально-авторське сприйняття чорного як символу смерті, хвороби, кінця буття простежується в рамках такого фрагмента:

*"Everything told of life and animation, but one dark cluster of objects in the centre of all – **the black stage**, the cross-beam, the rope, and all the hideous apparatus of death*". – «Усе свідчило про життя й бадьорість, усе, за винятком страшних речей у самому центрі: **чорного ешафота**, поперечини, мотузки та інших жахливих засобів смерті».

Антонімічне протиставлення життя й смерті здійснюється за допомогою прямої номінації кардинально протилежних категорій, колорема допомагає посилити образ смерті, відбувається лексичне звуження більш широкої семантики гіпероніма stage.

В англійській мовній культурі в рамках сталого фразеологізму функціонує колорема на позначення чуми, формування семантики фразеологічної одиниці відбувалося під впливом історичного контексту, історичних особливостей розвитку країни, відповідно, незважаючи на наявність повного еквівалента в українській культурі, передати всі конотації такої ФО засобами української мови неможливо:

*"Curses on your head, and **Black Death** on your heart, you imp! What are you doing here?"* – «Щоб тебе чорти вхопили, щоб на тебе **чума** напала, сатанинський виплодку!»

У рамках перекладу номінація хвороби, яка призвела до загибелі треті населення європейських країн, але оминула населення України, використо-

ується здебільшого як стійкий зворот, підвищуючи експресивність художнього дискурсу, наближуючи його до розмовного стилю.

На відміну від україномовної лінгвокультури, в англійській мові колорема використовується як номінація реалій – вакси, наприклад:

"See there, Fagney," he said, pointing disconsolately to his top boots; "not a drop of Day and Martin since you know when; not a bubble of blacking, by Jove". – «Ти подивися, Фейгі, – сказав він сумно, показуючи на свої чоботи. – Вони вже забули, коли я їх востаннє чистив, забули, який смак у вакси!»

Слід зазначити, що український еквівалент реалії не пов'язаний з аналізованою колоревою, тому конотації оригіналу дещо трансформуються при наявності можливостей реалізації прагматичної функції.

В англійській мові колорема широко функціонує в рамках фразеологізмів, заснованих на метафоричному переносі, які можуть співпадати або не співпадати з прецедентними фразеологізмами української мови. Однією з фразеологічних одиниць, еквіваленти якої відсутні в українській лінгвокультурі, є використання колореми задля моделювання семантики синців, наприклад:

"You can hold a knife to that black eye, as you run along. It'll keep the swelling down". – «І поки бігтимеш, притискай до підбитого ока ножа – воно тоді не набрякне».

Іншим прикладом функціонування лексеми в рамках фразеологізму, який виступає прецедентним виключно для англійської лінгвокультури, еквіваленти котрого в українській мові відсутні, може слугувати такий:

"Upon it, in lieu of the dogged, black-visaged ruffian they had expected to behold, there lay a mere child: worn with pain and exhaustion, and sunk into a deep sleep". – «Замість потворного, жорстокого лиходія, якого вони сподівалися побачити, на ліжку лежала зболіла, виснажена дитина, що поринула в глибокий сон».

У наведеному фрагменті колорема бере участь у формуванні конотацій «жорстокий лиходій» у рамках фразеологічної одиниці. Незважаючи на те, що референт кольору є символом кінцевості буття, його трагічності, певного драматизму і в українській лінгвокультурі, поставити знак рівності між колоревою та конотаціями жорстокості, лиходійства неможливо.

Аналогічні конотації жорстокості, безсердечності простежуються в рамках авторського неологізму, порівняння:

"She was hanging about me all day, and night too, when I was stretched on my back; and you, like a blackhearted wolf as you are, kept yourself aloof," said Sikes". – «Поки я тут лежав плазом, а ти, суцільний виродку, і думати про нас забув, вона не відходила від мене ні вдень, ні вночі».

Відсутність еквівалента примушує перекладача вдаватися до заміни авторського порівняння просторіччям, лайливою лексикою, тому оригінальні конотації жорстокості зникають, але текст адаптується до вимог приймаючої культури, набуває більшої експресивності, виразності, дозволяє уточнити характер художнього образу, персонажу.

Удається Ч. Діккенс і до використання найвищого ступеня порівняння, наприклад:

"... these were the passionate considerations which, following close upon each other with rapid and ceaseless whirl, shot through the brain of Fagin, as every evil thought and blackest purpose lay working at his heart". – «... все це розпалювало в ньому шалену лютю. Чорні думки кружляли, мов вихор, у Фейгіновій голові, а в душі його тим часом народжувалися найжахливіші заміри».

У тексті перекладу відбувається перенесення акцентів інтенсивності прояву психологічного стану: якщо в тексті оригіналу злими, диявольськими є думки героя, а інтенції – найтемнішими, перекладач наділяє наміри характеристикою жахливості, одночасно використовуючи прецедентний для української лінгвокультури фразеологізм «чорні думки». Зазначені перекладацькі стратегії дозволяють реалізувати прагматичну функцію, зберегти ступінь інтенсивності вияву намірів при перетворенні, переосмисленні первинної семантики.

Колорема функціонує не лише як прикметник, але і як дієслово із семантикою спотворення, забруднення, яскравими негативними конотаціями, наприклад:

"Having prepared his mind, by solitude and gloom, to prefer any society to the companionship of his own sad thoughts in such a dreary place, he was now slowly instilling into his soul the poison which he hoped would blacken it, and change its hue forever". – «Знаючи, що тривала й безпросвітна самотність у похмурому будинку, віч-на-віч із власними сумними думками викличе в хлопця туго по будь-якому людському товариству, Фейгін тепер помалу вливав у його душу отруту, сподіваючись навік її забруднити й осквернити».

Таким чином, колорема набуває негативного значення, надає дискурсу динамічності, інтенсивності процесів забруднення, осквернення, спотворення чогось світлого, доброго, чистого.

При метафоричному перенесенні чорними в Ч. Діккенса стають усі реалії соціально-психологічного оточення, природа, сама людська душа, наприклад:

"The mud lay thick upon the stones, and a black mist hung over the streets; the rain fell sluggishly down, and everything felt cold and clammy to the touch". – «Густа грязюка вкривала брук, чорна імла нависла над вулицями, сіявся дрібний дощ, і все – навіть холодне повітря – здавалося липким на дотик».

Колорема допомагає відтворити атмосферу невлаштованості людського буття, позбавленого сен-

су перед обличчям неминучої смерті, атмосферу наближення неминучого лиха, характеризується яскравими негативними конотаціями. Колір відіграє важливу роль як допоміжний засіб розкриття подій, характерів персонажів, внутрішнього сенсу твору.

Досягнення еквівалентності, адекватності перекладу фразеологічних одиниць із колоративним компонентом призводить до виникнення низки труднощів, включаючи такі:

– відсутність у мові перекладу еквівалента перекладу, оскільки відсутній референт ФО;

– необхідність передати в перекладі конотації ФО, її національне забарвлення [1, с. 89].

Іншу проблему для перекладача становить прагматичний аспект. Перекладач повинен декодувати систему цінностей оригінального повідомлення, адаптувати її до системи цінностей приймаючої культури, намагаючись не лише реалізувати прагматику, але й передати образність, емоційний складник оригіналу [9].

Декодування колоронімів культурологічного фону вимагає від перекладача звернення до відповідних довідкових джерел, глибокого розуміння історичного, соціального, культурного контексту створення політичного дискурсу, уміння передавати так звану «неперекладну» лексику засобами української мови.

Деякі фразеологізми мають повні еквіваленти в мові перекладу, тому труднощів для моделювання семантики засобами української мови не виникає. У разі відсутності еквівалента можливості перекладу можна звести до 5 способів:

– переклад англійського фразеологічного висловлювання українським нефразеологічним висловлюванням;

– переклад подібним за значенням фразеологізмом у мові перекладу;

– утворення нового слова або словосполучення для позначення відповідного предмета на основі елементів і морфологічних відносин, які реально існують у мові. У своїй основі цей спосіб є описовим перекладом;

– використання слова, що має близьке значення, хоча й не є тотожним, для позначення перекладної ФО;

гіперонімічний або узагальнено-приблизний переклад, при якому оригінальні слова, що називають видове поняття, передаються словами мови перекладу, що називають родові поняття.

У той же час у перекладацькій практиці надзвичайно рідко використовується лише один конкретний спосіб перекладу, усі зазначені прийоми успішно переплітаються для досягнення еквівалентності тексту. Використання лише одного способу перекладу може стати причиною втрати національної специфічності або навпаки, призвести до «перенасичення» тексту іншомовним розмовним матеріалом.

Таким чином, моделювання фразеологічних одиниць засобами української мови викликає низку складнощів, спричинених високим ступенем інтертекстуальності ФО, необхідністю репрезентації культурологічного фону одиниць, який обов'язково міститься в семантичній структурі фразеологізму й може викликати труднощі декодування українським реципієнтом. У процесі декодування й адаптації фразеологізму до вимог української культурної моделі перекладач удається до різноманітних засобів передачі ФО, синтезуючи декілька перекладацьких стратегій.

Література

1. Анисимова З.Н. Лексико-фразеологические варианты прилагательных / З.Н. Анисимова // Уч. Зап. 1-го МГПИИЯ, Т.Х. – М., 1956. – С. 21–22.
2. Астафурова Т.Н. Лингвосомиотика цвета в институциональной коммуникации / Т.Н. Астафурова, В.А. Олянич // Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 2: Языкознание. – № 1, 2014. – С. 34–44.
3. Белов А.И. Цветовые этноидеми как объект этнопсихолингвистики. Этнопсихолингвистика / А.И. Белов. – М. : Наука, 1988. – С. 49–58.
4. Двизова А.В. Ситуация чувственного восприятия и способы ее языковой репрезентации в поэзии Б.Л. Пастернака : дисс. канд. фил. наук / А.В. Двизова. – Томск, 2014. – 399 с.
5. Костюхин Е.А. Типы и формы животного эпоса / Е.А. Костюхин. – М., 1978. – 175 с.
6. Потебня А.А. О некоторых символах в славянской народной поэзии / А.А. Потебня. – Харьков, 1984. – 346 с.
7. Праченко О.В. Фразеологические единицы с колоративным компонентом в русском, английском, испанском и португальском языках / О.В. Праченко : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20 : Казань, 2004. – 273 с.
8. Слезкина М.Г. Семантика и символика прилагательного «желтый» в русском языке (в семасиологическом и ономазиологическом аспектах) : дис. ... канд. филол. наук / М.Г. Слезкина. – Челябинск, 2005. – 163 с.
9. Сітко А.В. Адекватність і еквівалентність у перекладі мовних особливостей / А.В. Сітко, І.В. Струк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://er.nau.edu.ua:8080/handle/NAU/24368>.
10. Dictionary of Idioms. Collins Cobuild. – The University of Birmingham. HarperCollins Publishers, UK, 1997. – 493 p.
11. Англо-український фразеологічний словник : близько 30 000 фразеологічних виразів / Уклад. К.Т. Баранцев. – Київ : Знання, 2005. – 1056 с.
12. Oliver Twist By Charles Dickens [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bookniks.com/read_oliver_twist_online.html#chap06.
13. Пригоди Олівера Твіста / Ч. Діккенс [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.litmir.co/br/?b=199706&p=30>.